

Alcoholproef Prinsentuin 2026

ONTWERPPLAN
d.d. 28 oktober 2025

Aanleiding

Op 28 mei 2025 is het ontwikkelkader Prinsentuin vastgesteld en zijn er door de gemeenteraad zes moties aangenomen waaronder de motie 'Pilsje in de Prinsentuin'. Gevraagd is:

- 1) Om het toestaan van alcoholgebruik in de Prinsentuin gedurende het seizoen in 2026 in de vorm van een pilot voor te bereiden. En hierbij in ieder geval de volgende punten te betrekken:
 - a. Geografische afbakening van de pilot;
 - b. Afbakening in periode alsmede tijd;
 - c. Monitoring van incidenten, bezoekerservaringen en handavingsinzet;
 - d. Hanteerbare criteria aan de hand waarvan kan worden bepaald of de pilot een succes is geweest;
 - e. Communicatie over de spelregels van de pilot voor zowel bezoekers als omwonenden;
 - f. Het creëren van een "noodknop" die kan worden ingezet voor een snelle interventie mocht er onacceptabele overlast ontstaan, en het afwegingskader dat ten grondslag ligt aan interventie;
 - g. De gerichte inzet van handhaving gedurende deze pilot;
 - h. De manier waarop deze pilot binnen de huidige APV kan worden gefaciliteerd;
 - i. Hoe de Raad wordt geïnformeerd gedurende de pilot, en hoe de Raad in kennis wordt gesteld van het resultaat van deze pilot.
- 2) Om de extra inzet voor handhaving en eventueel extra schoonmaak financieel te verwerken in de begroting 2026;
- 3) De raad vóór de begrotingsbehandeling 2026 schriftelijk te informeren over de uitwerking en beoogde uitvoering van bovengenoemde pilot.

Wijze waarop uitvoering is gegeven aan de motie

In reactie op de motie is onder andere input verzameld vanuit het eerdere participatieproces om te komen tot het ontwikkelkader Prinsentuin, de interne organisatie, extern betrokken partijen, een aantal gemeenten die al ervaring heeft met het toestaan van alcohol, de eerder betrokken werkgroep Prinsentuin en de direct aanwonenden van de Prinsentuin. Deze informatie is gebruikt om te komen tot een alcoholproef in de Prinsentuin in 2026 waarbij rekening is gehouden met de regelgeving, (on)mogelijkheden en omgeving.

Eerst wordt het ontstaan van het ontwikkelkader Prinsentuin inclusief het wringende thema 'alcohol' toegelicht. Vervolgens wordt verder ingegaan op de motie, de proef en de details.

Ontwikkelkader Prinsentuin in relatie tot alcohol

In de monumentale binnenstad van Leeuwarden ligt de Prinsentuin. Dit van oudsher stadswandelpark is de groene ader in het stadscentrum en is in de 17^e eeuw door Koning Willem I aan de Leeuwarder inwoners geschonken, op voorwaarde dat de tuin een openbaar wandelpark moest zijn. Sinds jaar en dag wordt de Prinsentuin door Leeuwarders en bezoekers gebruikt voor verschillende functies, zoals wonen, werken en recreëren. Door de jaren heen is het gebruik van de Prinsentuin veranderd en komen tal van functies samen. Functies die bijdragen aan de levendigheid van Leeuwarden, maar die soms ook conflicteren. Het doel van het ontwikkelkader Prinsentuin is het zo goed mogelijk laten samengaan van alle functies die de Prinsentuin kent. Hiervoor is een breed participatief traject opgezet.

Op 26 mei 2021 is met de gemeenteraad gesproken over de Prinsentuin. Dit was in het kader van de informatieve raadsbijeenkomst Veiligheid, Openbare Orde en Handhaving. De bijeenkomst ging specifiek over de ongeregelgheden op een aantal momenten en locaties, waaronder Koningsdag 2021 in de Prinsentuin. Deze ongeregelgheden vonden plaats in de context van de toen geldende coronamaatregelen. In deze raadsbijeenkomst hebben wij geconstateerd dat los van de gebeurtenissen op de bewuste Koningsdag, de Prinsentuin de afgelopen jaren een groot aantal functies heeft gekregen. Functies uiteenlopend van passantenhaven en dagrecreatie tot directe woon- en werkomgeving, van wandelgebied tot evenementengebied. Daarmee benoemden we de Prinsentuin als "de gezelligste plek van Nederland, maar ook een plek met veel druk". We hebben

in de raadsbijeenkomst gesteld dat we er als gemeenteraad en college goed aan doen om - ook los van de coronapandemie - met elkaar na te denken over het gebruik en de inrichting van de Prinsentuin.

Tevens gaat het coalitieprogramma 2022-2026 in op de toenemende trend waarin steeds meer toeristen, dagjesmensen en ondernemers gebruikmaken van het gemeentelijk water met als voorbeeld onder andere de Noorderstadsgracht bij de Prinsentuin. Deze aanleiding heeft geresulteerd in een breed participatief proces waarbij is toegewerkt naar een ontwikkelkader Prinsentuin.

Wringende thema's

Naast de thema's die vanuit de Werkgroep Prinsentuin in het ontwikkelkader zijn verwerkt, is er ook sprake van een klein aantal thema's dat niet verenigbaar is of strijdig is met vigerend beleid of wet- en regelgeving. Dit heeft als gevolg dat enkele thema's niet (direct) uitvoerbaar zijn. Tegelijkertijd zou het participatieproces en de wensen vanuit de samenleving tekortgedaan worden als deze thema's niet in het ontwikkelkader genoemd zouden worden. Daarom is ervoor gekozen om deze thema's in een apart hoofdstuk in het ontwikkelkader onder de aandacht te brengen, met als doel om deze thema's eventueel in toekomstige processen terug te laten komen. De thema's hebben betrekking op: evenementen, alcohol nuttigen en zwemmen in open water. In het ontwikkelkader worden deze thema's nader toegelicht, met de door de Werkgroep Prinsentuin genoemde oplossingsrichtingen en de toelichting op basis van gemeentelijk beleid of wet- en regelgeving. Zo is ook het thema 'alcohol nuttigen' aan de orde gekomen.

In het ontwikkelkader Prinsentuin wordt beschreven wat de huidige wet- en regelgeving omtrent het nuttigen van alcohol is, de ervaringen die de gemeente heeft met dit thema en de wensen zoals benoemd door de Werkgroep Prinsentuin.

Alcohol nuttigen in de Prinsentuin is verboden. Op basis van vele jaren ervaring met alcoholgebruik in de Prinsentuin is gebleken dat dit kan leiden tot een onbeheersbare situatie op het gebied van overlast en verstoring van de openbare orde, etc. Er zijn echter uitzonderingen. Op een boot mogen de passanten wel alcohol nuttigen. Ook bewoners mogen op eigen terrein rondom de appartementen Wissesdwinger alcohol nuttigen. Verder mag er in de Koperen Tuin, het bijbehorende terras en binnen de grenzen van een vergund evenement alcohol genuttigd worden. Het aantal en de verschillende type bezoekers van de Prinsentuin vraagt om een eenduidig beleid. Met het huidige beleid is, met name door het niet toestaan van alcohol, de situatie beheersbaar. Afgelopen twee jaar zijn daardoor prima verlopen.

Het ontwikkelkader is op 28 mei 2025 door de gemeenteraad vastgesteld en er zijn 6 moties aangenomen waaronder de motie Pilsje in de Prinsentuin.

Uitwerking Motie Pilsje in de Prinsentuin

In het ontwikkelkader Prinsentuin is beargumenteerd aangegeven het alcohol- en handhavingsbeleid hetzelfde te houden. De gemeenteraad is hier met de motie Pilsje in de Prinsentuin van afgeweken en verzoekt een alcoholpilot / proef in de Prinsentuin in 2026.

Kijkend naar de ervaring van andere gemeenten, de Prinsentuin en omgeving, de verschillende doelgroepen, regelgeving, handhaving en monitoring dan zal, zoals de raad wenst, worden gestart met een alcoholproef. Hieronder beschrijven we eerst de ervaringen bij andere gemeenten en welke input er vanuit de omgeving van de Prinsentuin is opgehaald. Vervolgens wordt de alcoholproef Prinsentuin 2026 toegelicht.

Andere gemeenten en het toestaan van alcohol

Uit gesprekken met gemeenten die qua omvang en stedelijk karakter vergelijkbaar zijn met Leeuwarden, blijkt dat het alcoholbeleid in openbare ruimten sterk varieert. Gemeenten streven doorgaans naar een balans tussen levendigheid en leefbaarheid in stadsparken, waarbij overlast bij mooi weer een terugkerend thema is.

In de bevraagde gemeenten geldt geen algeheel alcoholverbod. Men mag daar op openbare plekken alcohol nuttigen, tenzij sprake is van overlast. In dat geval worden specifieke locaties zoals parken,

winkelcentra of woonwijken aangewezen als verbodsgebied. Sommige gemeenten hanteren een gedifferentieerd beleid, waarbij alcoholconsumptie alleen is toegestaan in bepaalde zones of binnen specifieke tijdvakken. Dit gebeurt via aanwijzingsbesluiten, gedoogconstructies of huisregels, afhankelijk van de lokale context. Geluidsoverlast wordt vaak aangepakt via de invoering van stiltegebieden vanaf een bepaalde tijd.

De gemeente Leeuwarden kent een gemeente-breed, 24/7 alcoholverbod binnen de bebouwde kommen.

De gemeente Groningen is veelal als voorbeeld genoemd. In het voorbeeld van de gemeente Groningen is het gehele centrum aangewezen als verbodsgebied voor het nuttigen van alcohol. Voor het Noorderplantsoen en het Stadsstrand wordt alcoholgebruik tot 22.00 uur gedoogd, met uitzondering van de vijver en speelweide waar een permanent verbod blijft gelden. Hiervoor is geen aanwijzingsbesluit gebruikt maar wordt gebruik gemaakt van huisregels.

Deze Groningse aanpak sluit juridisch aan bij de wens van de Leeuwarder gemeenteraad om tijdens de pilot binnen de kaders van de huidige APV Leeuwarden te blijven. Dat neemt niet weg dat er in Groningen sprake is van overlast.

Informatiebijeenkomst voor aanwonenden en werkgroep Prinsentuin

Op 28 augustus 2025 is er een informatiebijeenkomst geweest waarbij aanwonenden en de werkgroep Prinsentuin waren uitgenodigd. Er waren ongeveer 40 personen aanwezig. Zij zijn meegenomen in de opzet van de alcoholproef 2026 in de Prinsentuin. Na het bespreken van de globale opzet en aandachtspunten bij de alcoholproef zijn de betrokkenen uiteengegaan om bij een viertal thema's opmerkingen en aanvullingen te geven. De thema's waren:

- Overlast en veiligheid
- Huisregels
- Gebied & afbakening
- Evaluatie en communicatie

Aandachtspunten vanuit de bijeenkomst die meerdere malen naar voren zijn gekomen zijn onder andere:

- Geluidsoverlast
- Handhaven is belangrijk, niet alleen waarschuwen
- Is er een duidelijk meldpunt voor overlast?
- Wat gebeurt er na 22:00uur wanneer de handhaving stopt?
- Doe een brede monitoring en bespreek de uitkomsten voordat de evaluatie definitief is.

In bijlage 1 is de opgehaalde informatie gerubriceerd en is aangegeven of en hoe het in de proef is verwerkt.

Alcoholproef Prinsentuin Leeuwarden

Iedere stad en ieder park is uniek. Daarom is er voor de Prinsentuin in Leeuwarden gekeken hoe een alcoholproef kan worden vormgegeven. Daarbij is gebruikgemaakt van ervaringen uit andere gemeenten, eigen inzichten en de input van betrokkenen uit de omgeving. Bij het opstellen van de proef is rekening gehouden met de wensen van de gemeenteraad. Voor zover mogelijk binnen de kaders van de proef, is ook aandacht besteed aan de belangen van omwonenden en havenpassanten. Wij stellen aan de raad de volgende alcoholproef voor.

Proefperiode, gebied & afbakening, tijdsperiode en nachtrust

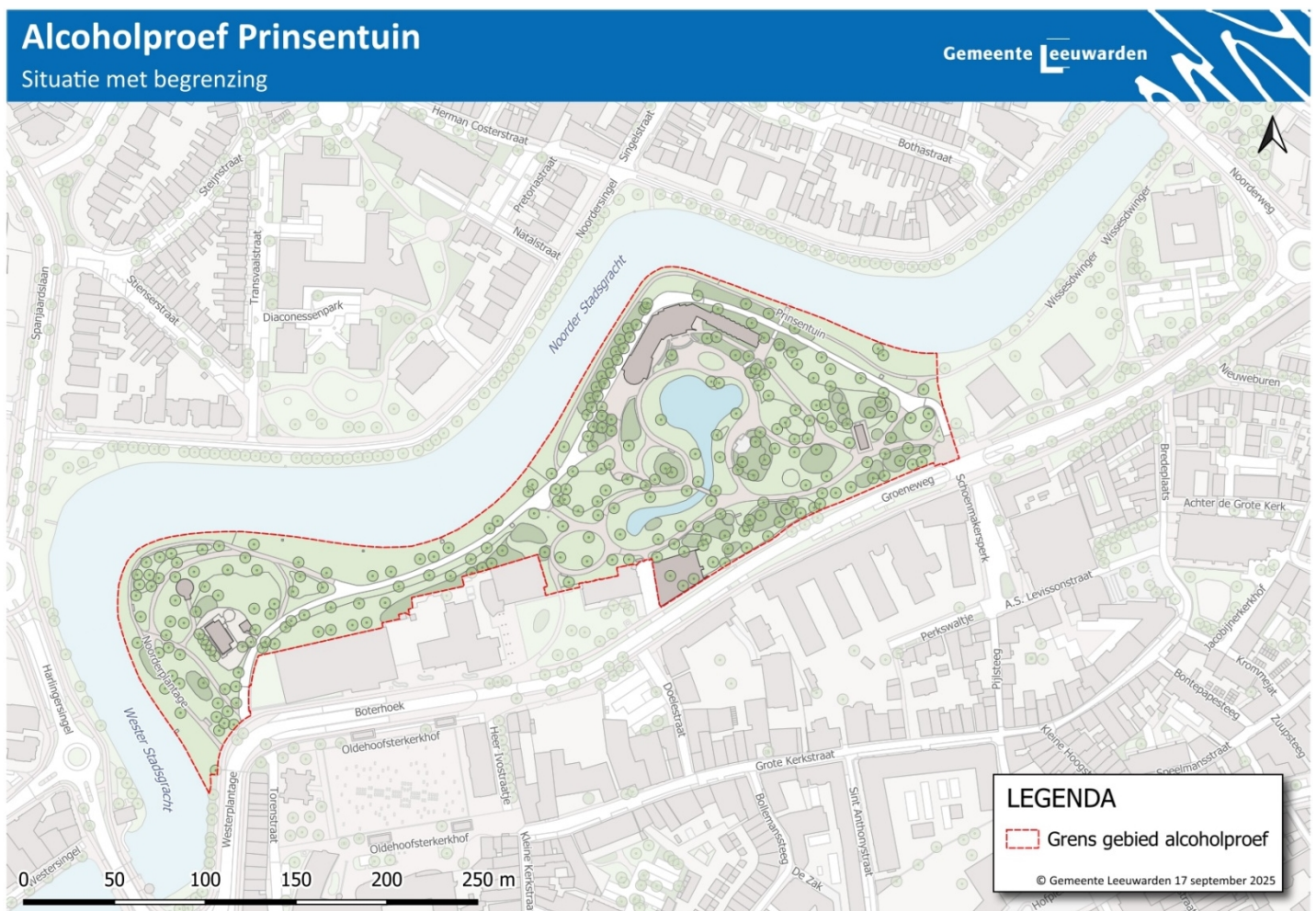
Proefperiode

De proef vindt plaats tijdens het vaarseizoen 2026, van 1 april tot en met 30 september. Dit is de periode waarbinnen mensen in de open lucht gaan recreëren en de Prinsentuin veel verschillende doelgroepen ontvangt, zoals havenpassanten, bezoekers, studenten en toeristen. Daar komt bij dat in deze periode de haven, het havengebouw en de extra sanitaire voorzieningen open zijn en er regelmatig (kleinschalige) evenementen plaatsvinden.

Gebied & afbakening

De motie spreekt over het gebied “Prinsentuin”. Deze benaming heeft enige toelichting. Zoals het ontwikkelkader schetst, betreft de Prinsentuin van oorsprong een klein gebied rondom de horecagelegenheid De Koperen Tuin. Het Prinsentuingebied van het ontwikkelkader betreft echter een groter plangebied dat loopt vanaf het Ruiterskwartier bij De Harmonie tot en met de Arendstuin bij het Stedelijk Gymnasium en de Noordersingel.

Voor een alcoholproef is het noodzakelijk ervaring op te doen op verschillende locaties in het gebied. Daarbij moet rekening gehouden worden met de verschillende doelgroepen zoals bezoekers, bewoners, havenpassanten, aanwonenden, horecaondernemers, etc. Een groot gebied als proefgebied betekent dat er tijdens de monitoring positieve/negatieve ervaringen kunnen worden gedeeld over bepaalde gebieden in de Prinsentuin. Dat kan vervolgens worden meegenomen in de evaluatie waardoor er een beter beeld kan ontstaan over de alcoholproef en specifieke locaties. De proef vindt daarom plaats tussen de Noorderplantage/ Boterhoek en de appartementen van de Wissesdwinger. Dit is een duidelijk te communiceren gebied. Het gebied van de Wissesdwinger tot de Noorderbrug wordt gezien als onwenselijk voor de alcoholproef. Hier is de afgelopen jaren reeds veel overlast geweest voor aanwonenden. De aanwezigheid van de woontorens leidt bovendien tot onduidelijkheid over de grenzen van publieke en private zones.

We willen de Prinsentuin tijdens de alcoholproef niet veranderen in een park vol bebording. Op de informatieborden bij de ingangen van het park worden de huisregels en het proefgebied gecommuniceerd. Het onderdeel ‘Communicatie’ gaat hier verder op in.

Tijdsperiode

Een alcoholproef in de Prinsentuin betekent niet automatisch dat de gehele dag en nacht alcoholhoudende dranken mogen worden genuttigd. Er moet worden gekeken naar de periode wanneer het nuttigen van alcohol de minste kans op overlast met zich mee brengt. Er dient ook

rekening te worden gehouden met de nachtrust. Handhaving wordt gezien als een kritiek onderdeel van een succesvolle alcoholproef. Daarom is er voor de proef gekozen tijdens het vaarseizoen (1 april tot en met 30 september) tussen 12:00 en 20:00 uur alcohol toe te staan. In de avond (na 20 uur), nacht en ochtend blijft het verboden alcohol te nuttigen. Handhaving, die tot 22:00 uur werkt, heeft na 20:00 uur nog 2 uur de tijd te controleren.

Nachtrust in de Prinsentuin

De Prinsentuin wordt afgelopen jaren telkens intensiever gebruikt door verschillende doelgroepen. In en rond de Prinsentuin staan veel woningen en er komen tijdens het vaarseizoen veel havenpassanten overnachten. Geluidsoverlast en overlast door wildplassen is een veel gehoorde klacht. Een goede nachtrust is voor iedereen van belang. Daarom vragen we tussen 22:00 en 07:00 uur nachtrust in de Prinsentuin. Dat is goed voor de Prinsentuin, de bewoners, aanwonenden en havenpassanten. Diverse campings, recreatieparken en passantenhavens passen dit al toe. De nachtrust met de betreffende tijden wordt op de bebording met de huisregels aangegeven. Voor het handhaven van de nachtrust is zowel bij Handhaving als politie geen extra capaciteit beschikbaar.

Tijdelijke voorzieningen, gastheren en/of gastvrouwen

Sinds de overlast in de Coronajaren wordt er in de Prinsentuin gebruik gemaakt van extra tijdelijke voorzieningen zoals huisregels op bebording, toiletvoorzieningen, fietsenstallingen, gastheren en/of gastvrouwen. De gastheren en/of gastvrouwen spreken de parkbezoekers aan en er wordt door de gemeentelijke handhavers of politie gehandhaafd op het alcoholverbod. Deze preventieve maatregelen zijn in 2023 ingevoerd om ongewenste situaties zoals wildplassen, overlast door afval en overlast door fietsen in de Prinsentuin te voorkomen. Deze tijdelijke maatregelen zullen ook in 2026, ten tijde van de alcoholproef, worden voortgezet en waar nodig uitgebreid. Het betreft:

- Informatieborden bij de ingangen van het park
- Gastheren en/of gastvrouwen: Op mooie dagen worden de gastheren en/of gastvrouwen ingezet en spreken zij indien nodig de parkbezoekers aan. Buiten de tijden van de alcoholproef wordt door de gemeentelijke handhavers of politie zoveel mogelijk gehandhaafd op onder andere het alcoholverbod.
- Extra toiletvoorzieningen en schoonmaak: Tijdens het vaarseizoen staat er een tijdelijke toiletvoorziening (meerdere toiletten) tussen het HCL en Handhaving. Het sanitair wordt 2x per dag schoongemaakt. Dit vermindert wildplassen en draagt bij aan hygiëne. Tijdens de proef zal worden beoordeeld of meer tijdelijke toiletvoorzieningen nodig zijn.
- Fietsenstallingen: Vermindert fietsen in het park.
- Afvalbeheer: Extra prullenbakken en regelmatig legen vermindert overlast door afval, flesjes, blikjes, etc.

Handhaving, juridisch kader, melden van overlast en de noodknop

Inzet van handhaving tijdens de alcoholproef

Toezicht en Handhaving zijn essentieel voor een goede uitvoering van alcoholbeleid. Omdat met een toename van overlast rekening moet worden gehouden is extra toezicht nodig. Om de proef goed uit te voeren wordt er een combinatie van gemeentelijke handhaving en private gastheren en/of gastvrouwen (beveiliging) ingezet met als doel dat het park schoon en aantrekkelijk blijft voor alle doelgroepen. Preventieve zichtbaarheid en proactieve interventie zijn hierbij sleutelpunten om overlast te voorkomen. De BOA's van de gemeentelijke handhaving dienen bij voorzienbaarheid van geweld een stapje terug te doen. De politie zal vooral bij excessen ondersteuning bieden. Na 22.00 uur is er geen gemeentelijke handhavingscapaciteit aanwezig. De meldingen van overlast, de afhandeling en handhaving hiervan liggen dan bij de politie. De politie heeft voor deze proef geen extra capaciteit beschikbaar. Alleen de reguliere noodhulp van de politie is beschikbaar.

Op drukke dagen met mooi weer zijn integrale acties mogelijk. In samenwerking met gastheren en/of gastvrouwen en gemeentelijke handhaving en politie kan een signaal afgeven worden met een ronde door het park. Vooral in de beginperiode kan dit de toon zetten en de mensen bewust

maken van de kaders qua tijden en gebied waar alcoholgebruik en of rumoer is toegestaan. Deze acties kunnen een aantal maal herhaald worden maar er is geen sprake van een dagelijkse of zelfs wekelijkse actie door het park. Daar is geen capaciteit voor. De gestelde huisregels geven wel grond tot optreden bij meldingen en waarnemingen van overlastgevend gedrag, al dan niet in relatie tot het gebruik van alcohol. Hiertegen kan worden opgetreden middels de huidige APV artikelen. De extra inzet van de politie in de Prinsentuin gaat ten koste van andere inzet.

Ingeschat wordt dat er op drukke dagen bij mooi weer extra handhaving benodigd is om de alcoholproef in goede banen te leiden. Met een inschatting van 18 zomerse dagen met 2 koppels handhaving (2 koppels inzet 12.00-22.00 uur = 20 uur) kom je op 18 dagen x 40 uur = 720 uur inzet.

Een bijzondere doelgroep in het park zijn de havenpassanten. Op een boot mogen de passanten namelijk wel alcohol nuttigen. Op het gras, net naast de boot, mocht dat niet al werd het soms wel gedoogd. De havenpassanten mogen tijdens het vaarseizoen 2026 en binnen het proefgebied en de gestelde tijden alcoholhoudende dranken nuttigen in het gras.

Waar wordt op gecontroleerd?

De gastheren en/of gastvrouwen en Handhaving dragen bij aan een aantrekkelijke Prinsentuin voor de vele verschillende doelgroepen. Er wordt onder andere gecontroleerd op (mogelijke) overlast van geluid, afval, alcohol, veiligheid, vandalisme, fietsen, wildplassen etc. Nadrukkelijk verzoek van de aanwonenden is strenger te controleren en ook eerder te beboeten. Strengere controle en eerder beboeten dan nu het geval is kan echter strijdig zijn met het door de raad beoogde beeld van gastvrijheid. Tijdens de proef zal moeten worden beoordeeld welk niveau van handhaving nodig is om de diverse belangen in balans te houden.

Het is tijdens de alcoholproef niet haalbaar om extra controles op minderjarigheid in combinatie met alcoholgebruik te doen. Hier wordt tegen opgetreden bij meldingen. Tijdens de surveillance kan worden opgetreden, waarbij moet worden beseft dat niet iedere groep jongeren naar een ID-bewijs kan worden gevraagd om de leeftijd te controleren, en alleen het aangetoond alcohol gebruik onder de 18 jaar strafbaar is.

Evenementen

De Prinsentuin is uitgegroeid tot een geliefde evenementenlocatie in Leeuwarden. Door de grootte van het park biedt deze locatie diverse mogelijkheden voor verschillende activiteiten en kleine tot middelgrote evenementen. Daarmee is de Prinsentuin gastheer van onder andere de Prinsentuinconcerten, Koningsdag, Dodenherdenking, Bevrijdingsdag en de Sinterklaasintocht. Het is bekend dat Koningsdag en Bevrijdingsdag in zijn algemeenheid extra handavingsinzet vragen in verband met alcohol en jongeren.

Koningsdag vraagt tijdens de alcoholproef extra toezicht en handhaving, aangezien de Prinsentuin dan niet in zijn geheel een vergund evenemententerrein is. Hier vindt onder andere de kindervrijmarkt plaats. Voor de Dodenherdenking geldt dat er op het evenemententerrein geen alcohol mag worden gedronken. Tijdens Bevrijdingsdag geldt dat de gehele Prinsentuin als vergund evenemententerrein wordt beschouwd, waar alcoholgebruik is toegestaan en door de organisatie beveiligers worden ingezet; hiervoor verandert er dan ook niets in de handhaving.

Voor de alcoholproef en evenementen in het park geldt het volgende: binnen de grenzen van vergunde evenementen verandert er niets.

Juridisch kader alcoholproef 'Pilsje in de Prinsentuin'

De gemeenteraad heeft gevraagd om juridische kaders die gefaciliteerd zijn binnen de bestaande Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Art. 2:48 APV regelt het verbod om alcoholhoudende dranken te nuttigen in de door het college aangewezen gebieden. Het Aanwijzingsbesluit art. 2:48 APV wijst vervolgens alle bebouwde kommen aan als gebied waarbinnen het verbod van toepassing is.

Voor de alcoholproef dient er zo'n vorm aan te worden gegeven dat wanneer de pilot geen succes is, er spoedig teruggekeerd kan worden naar de oude situatie, namelijk het geheelverbod. Voor de alcoholproef zijn twee scenario's mogelijk:

1. Gedogen van de situatie gedurende de alcoholproef

Hierbij krijgen de handhavers werkinstructies mee wanneer wel of niet dient te worden gehandhaafd. Denk bijvoorbeeld aan de periode (bijvoorbeeld 1 april tot en met 30 september 2025), de tijdstippen (bijvoorbeeld tussen 12:00 en 20:00 uur) en de plekken in de Prinsentuin waarbinnen alcoholgebruik wordt gedoogd. Vervolgens kan kenbaar worden gemaakt tegen welke voorwaarden het nuttigen van alcohol in de Prinsentuin wordt gedoogd, door een publicatie dan wel het gebruik van bebording.

Voordelen:

- Veel ruimte voor werkinstructies: waar en wanneer wel/niet handhaven;
- Makkelijk terug te draaien indien de proef niet succesvol is;
- Omdat bij gedogen de huidige juridische situatie blijft gelden, is er geen sprake van een besluit waartegen bezwaar of beroep mogelijk is. Ingeval van grensgevallen/kleine excessen/overlast kan evengoed opgetreden worden als nu het geval is. Zo kan er onderscheid gemaakt worden tussen de bezoekers waar de motie op ziet en de bezoekers waarvoor in eerste instantie de maatregelen worden ingevoerd.

Nadelen:

- Belanghebbenden kunnen een handhavingsverzoek indienen waarop een besluit moet volgen. Dit kan vermoedelijk met succes worden afgewezen;
- Gedogen heeft invloed op de geloofwaardigheid van wet- en regelgeving en de handhaving hierop.

2. Aanpassen van het aanwijzingsbesluit gedurende de alcoholproef

Het aanwijzen van het gebied in de Prinsentuin waarvoor het verbod niet geldt. Dit vereist het nemen van een besluit (concretiserend besluit van algemene strekking/cbas) door het college.

Voordelen:

- Hiermee wordt de situatie niet gedoogd maar is deze legaal;
- Het is juridisch zuiver;
- Handhavingsverzoeken kunnen dan met zekerheid succesvol afgewezen worden.

Nadelen:

- Vereist formele handeling van het college, welke bij niet succesvolle proef weer terug dient te worden gedraaid door het college;
 - o Hiertegen kan bezwaar en beroep worden ingesteld;
- In het besluit dient gemotiveerd te kunnen worden waarom dit in de Prinsentuin wel is toegestaan en in andere parken niet;
- Differentiëren naar tijdstippen is niet mogelijk. Hiervoor geeft de huidige APV-bepaling geen ruimte.

Scenariokeuze:

Alles afwegende verdient het de voorkeur de situatie gedurende de alcoholproef-periode te gedogen (scenario 1). Daarvoor dienen werkafspraken te worden gemaakt met de toezichthouders wanneer wel/niet wordt gehandhaafd. Denk daarbij aan afspraken over welke periode de alcoholproef plaatsvindt, welke tijden gedurende de dag, welke locaties in de Prinsentuin en hoe dit naar buiten toe wordt gecommuniceerd met de bewoners. Het plaatsen van bebording met daarop het alcohol proefgebied kan hierbij helpen. Let wel: je kunt het de naam 'huisregels' geven, maar in juridische zin is het niet mogelijk om op basis van het eigendomsrecht van de gemeente civielrechtelijke regels te stellen over alcoholgebruik, dit dient te geschieden middels publiekrechtelijke regels. De huisregels betreffen dan in concreto de gedoogvoorwaarden.

Melden van overlast

Overlast in de Prinsentuin kan gaan over bijvoorbeeld afval, geluid, veiligheid, vandalisme, alcohol, wildplassen, etc. De toezichthouders zijn niet altijd op iedere locatie aanwezig. Daarom is het ook noodzakelijk dat er goede mogelijkheden zijn om meldingen te doen. Aanwonenden hebben dit ook meerdere malen aangegeven. Op onderstaande manieren kunnen meldingen worden gedaan:

- Geef een melding door via de gemeente website: <https://www.leeuwarden.nl/melden-bij-de-gemeente/melding-woon-werk-en-leefomgeving/>. De gemeentelijke handhavers lezen deze meldingen tijdens werktijd zoveel mogelijk uit en ondernemen zo mogelijk directe actie.

- Stuur uw WhatsApp bericht naar 06-43365223. Binnen 1 werkdag ontvangt u een reactie op uw bericht. Bellen en sms'en naar dit nummer kan niet.
- Lukt het niet om een melding digitaal te doen? Bel het Klant-contact-centrum (KCC) van de gemeente Leeuwarden: 14 058. De gemeente is bereikbaar op werkdagen van 8:30 tot 17:00 uur.
- Voor dringende meldingen belt u met de politie, telefoonnummer 0900-8844. De meldkamer van de politie kan de gemeentelijke handhaving (tijdens werktijden) of de politie (24/7) ter plaatse sturen.
- Bij direct gevaar belt u 112.
- Heeft u telefonisch contact gehad met de meldkamer van de politie en u wilt uw melding ook bij gemeente laten registreren geeft dan ook een melding door via de gemeente website: <https://www.leeuwarden.nl/melden-bij-de-gemeente/melding-woon-werk-en-leefomgeving/>

Wanneer de handhavers / politie ten tijde van de overlast ook elders nodig zijn kan dit betekenen dat de melding niet direct wordt opgepakt.

Noodbevoegdheden

De gemeenteraad heeft gevraagd om een "noodknop"-systeem voor onacceptabele overlast. De gebruikte termen behoeven enige uitleg. Er bestaat in wettelijke zin geen "noodknop". Er bestaat in de wetgeving ook geen term als "onacceptabele overlast". "Onacceptabele overlast" is een subjectief begrip omdat de perceptie van overlast verschilt per persoon en situatie; wat de ene persoon als normale last ervaart, kan voor de ander onacceptabele overlast zijn.

Voor gevallen van ernstige wanordelijkheden blijven de reguliere wettelijke noodbevoegdheden zoals die bij de burgemeester liggen, onverminderd van kracht. De huidige noodbevoegdheden en de huidige landelijke en lokale wet- en regelgeving bieden mogelijkheden tot interventie of het beëindigen van de alcoholproef. De omstandigheden van het betreffende moment of de betreffende periode, dienen leidend te zijn voor de afweging.

Criteria van afweging kunnen zijn:

- Inzet gemeente en handhavingdiensten wordt overmatig belast (klachten overlast/ kosten en inzet hoger dan begroot)
- Geweldsincidenten (gerelateerd aan alcoholgebruik)
- Overmatige overlast, gerelateerd aan alcoholgebruik
- Overmatig drankgebruik onder minderjarigen

Communicatie

De Prinsentuin moet ook tijdens de alcoholproef een park blijven waar verschillende doelgroepen zich welkom voelen en kunnen ontspannen. Wij realiseren ons dat er een risico is op een aanzuigende werking voor het gebruik van alcohol, zeker voor jongeren die niet in de horeca alcohol mogen gebruiken. Daarom stellen we duidelijke regels, maar communiceren die op een gastvrije manier.

Dat doen we op locaties waar de bezoekers komen. Zonder brede promotie, bekendmaking of wervende taal elders via kanalen van de gemeente Leeuwarden.

Ieder vaarseizoen (1 april tot en met 30 september) staan de huisregels bij de ingangen van de Prinsentuin. Door de alcoholproef in 2026 is het noodzakelijk deze regels tijdelijk aan te vullen.

Belangrijke aanvullingen zijn onder andere:

- Van 1 april tot en met 30 september tussen 12:00 en 20:00 uur is het toegestaan om alcoholhoudende dranken te nuttigen (18+), alleen binnen het aangewezen gebied. Hier zal het advies aan toegevoegd worden om met mate te drinken. Het is niet doenlijk om een onderscheid te maken tussen laag en sterk alcoholische dranken;
- Houd rekening met anderen, houd voldoende afstand van boten, woningen en gebouwen;
- Geen bulk verpakkingen zoals kratten bier en/of tassen vol drank;
- Nachtrust: tussen 22:00 en 07:00 uur geldt nachtrust in de Prinsentuin

- Zwemmen mag niet (regelgeving vanwege de vaarroute) en is niet veilig (het is een haven en onoverzichtelijk). Kijk voor zwemplekken op www.zwemwater.nl.

Monitoring en evaluatie

Ervaringen, incidenten en handhavingsinzet

In 2023 is er een uitgebreide enquête geweest over de Prinsentuin. Ongeveer 700 respondenten hebben de enquête ingevuld. Die informatie is, met nog andere gegevens, gebruikt voor het ontwikkelkader Prinsentuin.

De alcoholproef in 2026 vraagt om een goede monitoring en evaluatie. Hiermee kan onder andere inzichtelijk worden gemaakt hoe de proef is verlopen, welke ervaringen en klachten er zijn en of er wellicht mogelijkheden zijn de klachten te beperken. Onderdelen die bij de monitoring van belang zijn:

- Het monitoren van (overlast)meldingen, ervaring gastheren en/of gastvrouwen en havenmeesters, handhaving, (zwerfafval) tijdens en na de proef.
- Beleving en ervaringen van bezoekers/bewoners van de Prinsentuin tijdens en na de pilot (dagbezoekers, havenpassanten, bewoners, aanwonenden, ...)
- Informatie uit het omgevingsoverleg

Omgevingsoverleg

In het bestaande omgevingsoverleg worden de ervaringen en aandachtspunten van de Prinsentuin besproken. In het omgevingsoverleg zitten onder andere bewoners, aanwonenden, handhaving, havenmeester en de Koperen Tuin. De samenstelling van dit overleg wordt voor de alcoholproef opnieuw bekeken en waar nodig aangevuld. Een voorbeeld hiervan is dat er een vertegenwoordiging vanuit het wijkpanel Binnenstad aan toe wordt gevoegd.

De opgehaalde informatie van de alcoholproef wordt in het omgevingsoverleg besproken en waar nodig aangevuld met ervaringen en aandachtspunten. Halverwege de proef en na afronding van de proef vindt er in ieder geval een omgevingsoverleg plaats.

Evaluatie

Op basis van de informatie uit de monitoring en het omgevingsoverleg wordt er een evaluatie over de alcoholproef Prinsentuin gemaakt die vervolgens eind 2026/ begin 2027 naar de gemeenteraad wordt gestuurd.

Om de raad de mogelijkheid te geven een oordeel te geven over al of niet voortzetting van de alcoholproef na 2026 is het nodig een aantal duidelijke en maatschappelijk relevante criteria inzichtelijk te krijgen. Wij denken hierbij aan de volgende criteria:

- Openbare orde en veiligheid
 - o Aantal en aard van de meldingen
 - o Alcohol gerelateerde incidenten
 - o Ervaringen irt veiligheid
- Leefbaarheid
 - o Zwerfafval en vervuiling (ervaringen)
 - o Geluidsoverlast (klachten over geluid, vooral in avonduren)
 - o Gebruik van het park (wordt het actiever gebruikt?)
- Gezondheid
 - o Voorlichting en naleving (goed geïnformeerd en naleving)
 - o Alcoholconsumptiepatronen (wordt er verantwoord gedronken?)
 - o Jongerenmonitoring (vrijbrief om te drinken of gaat het goed)
- Draagvlak
 - o Bewonersfeedback (ervaringen proef)
 - o Bezoekersbeleving (is de proef een verrijking van het park?)
 - o Stakeholderstevredenheid (ervaringen proef)

Op basis van deze informatie kunnen de positieve en negatieve onderdelen inzichtelijk worden gemaakt en kan de raad een oordeel geven over een mogelijk vervolg.

Gemeenteraad informeren

Tijdens de alcoholproef in 2026 wordt een brede monitoring uitgevoerd. De gemeenteraad wordt halverwege de alcoholproef schriftelijk geïnformeerd. Daarin worden in ieder geval de binnengekomen meldingen en ervaringen van handhaving, politie en havenmeester opgenomen. In het najaar van 2026 zijn de resultaten van de totale alcoholproef beschikbaar en wordt er een evaluatie gemaakt. Eind 2026/ begin 2027 wordt de raad schriftelijk geïnformeerd over de alcoholproef 2026 in de Prinsentuin.

Financieel

De alcoholproef vraagt onder andere extra inzet van handhaving, schoonmaak en communicatie. Daarom is hieronder een opsomming gemaakt van de kosten die we bij de alcoholproef onder normale omstandigheden verwachten. Daarbij is aangegeven hoe de kosten gedekt worden.

Handhaving (opgenomen in begroting 2026)

Op basis van ervaring en wensen vanuit de omgeving is de inschatting gemaakt dat er op drukke dagen bij mooi weer extra handhaving benodigd is om de alcoholproef in goede banen te leiden. Met een inschatting van 18 zomerse dagen met 2 koppels handhaving (2 koppels inzet 12.00-22.00 uur = 20 uur) betekent dat een extra inzet van 18 dagen x 40 uur = 720 uur. Met € 89,77 per uur (loonkosten, bedrijfsvoering en overheadkosten) maakt dit een totaal geraamde kostenpost van ongeveer € 70.000,-.

Beheer/ extra schoonmaak (opgenomen in begroting 2026)

De extra inzet voor het schoonmaken van het mobiele sanitair, schoonhouden van de omgeving en toevoegen/leggen van de afvalbakken wordt geraamd op € 30.000,-. Hierbij wordt ook rekening gehouden met inzet van mogelijk extra sanitair in verband met wildplassers door de alcoholproef. Denk hierbij bijvoorbeeld aan plaskruizen.

Communicatie, Monitoring en Evaluatie (dekking vanuit fonds)

Voor de alcoholproef is communicatie, monitoring en evaluatie van groot belang. In 2023 is er al ervaring opgedaan met een uitgebreide enquête. Kijkend naar 2026 dan is de inschatting dat er € 15.000,- nodig is om de communicatie, monitoring en evaluatie goed uit te kunnen voeren.

Totaal

Voor de motie Pilsje in de Prinsentuin is in het kader van de mee- en tegenvallers een bedrag van € 100.000 opgenomen in de begroting 2026. Daarnaast is er vanuit de fondsen een bedrag van € 450.000 beschikbaar gesteld voor het uitwerken van het ontwikkelkader. Binnen het budget voor het uitwerken van het ontwikkelkader is rekening gehouden met communicatiekosten voor het uitvoeren van deze motie. De communicatiekosten (incl. Monitoring en Evaluatie) die gepaard gaan met de motie Pilsje in de Prinsentuin worden uit dat budget bekostigd als onderdeel van het totale project Prinsentuin.

Hieronder staat het geheel samengevat in een tabel.

Extra inzet alcoholproef Prinsentuin	Begroting 2026	Fonds
Handhaving	70.000	
Beheer/ extra schoonmaak	30.000	
Communicatie, Monitoring en Evaluatie		15.000
Totaal	100.000	15.000

BIJLAGE 1 - Informatiebijeenkomst in relatie tot de alcoholproef

Op 28 augustus 2025 is er een informatiebijeenkomst geweest waarbij ongeveer 40 aanwonenden zijn meegenomen in de opzet van de alcoholproef 2026 in de Prinsentuin. Na het bespreken van de globale opzet en aandachtspunten bij de alcoholproef zijn de betrokkenen uiteengegaan om bij een viertal thema's opmerkingen en aanvullingen te geven zodat bekeken kan worden of de alcoholproef op een aantal punten nog kan worden verbeterd. De thema's waren:

- Overlast en veiligheid
- Huisregels
- Gebied & afbakening
- Evaluatie en communicatie

Los van de gegeven aanvullingen hebben meerdere aanwonenden negatief gereageerd op het toestaan van alcohol in de Prinsentuin. Zij geven onder andere aan dat de bestaande overlast alleen maar groter wordt. Daarnaast is de overheid bezig om roken en drinken terug te dringen. De alcoholproef vindt men dan ook niet in lijn met deze beweging.

Hieronder staat de opgehaalde informatie gerubriceerd en is aangegeven of en hoe we hiermee om gaan in de alcoholproef Prinsentuin.

- Handhaving is cruciaal: Er zijn veel zorgen over het gebrek aan handhaving, vooral na 20:00 of 22:00 uur. Daarbij wordt gepleit voor stevige, zichtbare en consequente handhaving.
 - *Er wordt extra Handhaving ingezet. Daarbij wordt erop aangestuurd in samenwerking met de gastheren en/of gastvrouwen, gemeentelijke handhaving en politie een duidelijk signaal af te geven tijdens de rondes door het park. Vooral in de beginperiode kan dit de toon zetten en de mensen bewust maken van de kaders qua tijden en gebied waar alcoholgebruik is toegestaan maar ook voor ander overlastgevend gedrag. Dit is opgenomen in de alcoholproef.*
- Tijdstippen en regels: Er zijn verschillende wensen voor de alcoholproef. De een wil liever van 12 tot 16 uur, anderen juist tot 22 uur.
 - *Tijdens alcoholproef mag er tijdens het vaarseizoen van 12:00 tot 20:00 uur alcoholhoudende drank worden genuttigd in het aangewezen gebied. We houden vast aan deze tijden omdat het nuttigen van alcohol tijdens deze tijdsperiode de minste overlast met zich meebrengt.*
- Handhaving en regels: Zorgen over naleving van regels, vooral na 22:00 uur. Pleidooi voor consequente handhaving.
 - Na 22:00 uur is er momenteel geen gemeentelijke handhavingscapaciteit aanwezig. De meldingen van overlast, de afhandeling en handhaving hiervan liggen dan bij de politie. In samenwerking met gastheren en/of gastvrouwen, gemeentelijke handhaving en politie kan een duidelijk signaal afgegeven worden met een ronde door het park. Vooral in de beginperiode kan dit de toon zetten en de mensen bewust maken van de kaders qua tijden en gebied waar het nuttigen van alcohol en/of rumoer is toegestaan. De politie heeft echter geen extra capaciteit beschikbaar.
- Overlastvormen: Wildplassen, afval, harde muziek, geschreeuw, drugsgebruik en -dealen en groepen op fiets/fatbikes worden genoemd als overlastbronnen.
 - *Er komt extra handhaving. Daarbij wordt de overlast van wildplassers en afval ook gemonitord. Indien nodig worden er extra sanitair / afvalbakken bijgeplaatst (plaskruis).*
- Meldstructuur: Wens voor een duidelijk meldpunt voor klachten/ overlast
 - *Er wordt gebruik gemaakt van de huidige mogelijkheden om overlast te melden. De verschillende mogelijkheden zijn in het document aangegeven.*
- Heldere communicatie: Regels moeten duidelijk zijn, ook in het Engels en voor mensen met een beperking.
 - *De huisregels voor de Prinsentuin en voor de alcoholproef worden duidelijk bij de ingang van de Prinsentuin gecommuniceerd. Ook wordt er een QR-code toegevoegd zodat de informatie digitaal kan worden geraadpleegd.*
- Afbakening: Er zijn zorgen over hoe het gebied praktisch af te bakenen is, zeker richting Wissesdwinger.

- *We willen geen park vol bebording. Daarom is gekeken naar een logisch en representatief gebied. Op de informatieborden, die bij de ingangen van het park staan, wordt duidelijk aangegeven in welk gebied alcohol mag worden genuttigd en welke aandachtspunten hierbij gelden.*
- Voorkeur voor locatie: Deel bij de Harmonie wordt als geschikt aangegeven vanwege overzichtelijkheid, weinig bewoners en bestaande voorzieningen.
 - *De Westerplantage zou aan de alcoholproef kunnen worden toegevoegd maar dit is niet nodig om een alcoholproef te realiseren. Er is daarom voor gekozen dit niet te doen.*
- Geen alcoholproef in de buurt van woningen/bedrijven: Vermijd gebieden dicht bij woon- of werkplekken.
 - *Er is qua alcoholgebied rekening gehouden met de huidige klachten en bewoners van het park. Daarom is gekozen voor het gebied tussen de Noorderplantage / Boterhoek en de appartementen van de Wissesdwinger.*
- Gebrek aan vertrouwen: Diverse bewoners hebben weinig vertrouwen in de proef en/of willen dit niet.
 - *De gemeenteraad heeft de motie aangenomen en daarmee opdracht gegeven de alcoholproef in 2026 uit te voeren. Doordat er ook tegenstanders zijn van de proef en er in en om het gebied meerdere woningen zijn proberen we zoveel rekening te houden met de wensen van de omgeving en daar de alcoholproef waar mogelijk op aan te passen.*
- Specifieke zorgen: Veiligheid van vrouwen, aanpak van hangplekken en het weren van recidivisten.
 - *De inzet van de gastheren en/of gastvrouwen en handhaving moet ervoor zorgen dat de Prinsentuin voor alle doelgroepen een aantrekkelijk park blijft.*
- Inclusieve monitoring: Betrek bewoners, gebruikers én havenpassanten bij de monitoring en evaluatie.
 - *Er wordt een uitgebreide monitor opgesteld. Vervolgens wordt de opgehaalde informatie in het omgevingsoverleg besproken en volgt er een evaluatie.*
- Gedragssturing: Denk na over hoe gedrag gestuurd wordt als de proef stopt.
 - *Na de proef wordt duidelijk aangegeven dat de proef is gestopt.*
- Eerlijkheid: Wees transparant over de uitkomsten, ook als de proef negatieve effecten heeft.
 - *Tijdens de alcoholproef wordt er een brede monitoring gedaan. Na de proefperiode wordt er een evaluatie gemaakt waarbij alle opgehaalde informatie wordt gebruikt. De evaluatie wordt vervolgens naar de gemeenteraad gestuurd.*
- Klankbordgroep: Stel een representatieve klankbordgroep samen met mandaat, inclusief bewoners, VvE's en raadsleden.
 - *Er bestaat al een omgevingsoverleg Prinsentuin. Dit overleg wordt ook tijdens de proef gecontinueerd en benut om ervaringen te delen.*
- Wijkpanel Binnenstad wil graag aansluiten bij het bestaande omgevingsoverleg Prinsentuin
 - *Kijkend naar het doel en bespreekpunten dan zien we geen problemen om een lid van het Wijkpanel Binnenstad aan het omgevingsoverleg Prinsentuin toe te voegen. Voor de volgende overleggen wordt er dan ook een lid van het Wijkpanel Binnenstad aan het omgevingsoverleg toegevoegd.*